

Ny spesialistutdanning for leger

Læringsmål for de kliniske fagene i del 1

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING.....	3
KLINISKE LÆRINGSMÅL DEL 1 – SPESIALISTHELSETJENESTEN	5
Generelle læringsmål	5
Blødningstilstander	6
Brannskader	7
Cerebrale tilstander	8
Endokrinologi	9
Hjerte/lunge.....	10
Infeksjonssykdommer	11
Karsykdommer.....	12
Mage/tarm	13
Ortopedi	14
Psykisk helse.....	15
Smertetilstander	16
Traumer.....	17
Generelle prosedyrer – Spesialisthelsetjenesten	18
KLINISKE LÆRINGSMÅL DEL 1 – PSYKIATRI *.....	21
Generelle læringsmål	21
Angst- og tvangslidelser	23
Kognitiv svikt.....	24
Kriser og traumer	25
Medikamentell behandling.....	26
Personlighetsforstyrrelser	27
Psykososer	28

Rus- og avhengighetslidelser	29
Somatiske tilstander ved psykiske lidelser	30
Stemningslidelser	31
KLINISKE LÆRINGSMÅL DEL 1 – ALLMENNMEDISIN	32
Akuttmedisin	32
Barn	33
Cerebrale tilstander	34
Endokrinologi	35
Geriatrici	36
Gynekologi	37
Hjerte/kar	38
Hud	39
Infeksjonssykdommer	40
Kreftsykdom	41
Lungesykdommer	42
Mage-/tarmsykdommer	43
Muskel/skjelettlidelser	44
Nakke og rygg	45
Nyre/urinveier	46
Psykisk helse	47
Samfunnsmedisin	49
Svangerskap	50
Sykehjemsmedisin	51
Utmattelsessymptomer	52
Øre-Nese-Hals	53
Øye	54
Generelle læringsmål for legevakt	55

INNLEDNING

Hovedformålet med del 1 er å sikre god rolleforståelse og faglig kvalifisering av nyutdannede leger. Hensikten er at legen gjennom arbeid under særskilt opplæring, supervisjon og veiledning skal få nødvendig grunnleggende rolleforståelse, erfaring og praktisk rutine for videre spesialistutdanning.

Den praktiske tjenesten i del 1 skal gjennomføres under supervisjon og veiledning av kvalifiserte leger.

Med læringsmål menes i spesialistforskriften hva en lege skal forstå, kunne og være i stand til å utføre og gjennomføre etter endt læringsprosess og spesialistutdanning. Læringsmålene gjengitt i dette dokumentet utgjør den kliniske basiskompetansen alle leger må ha etter fullført første del av spesialistutdanningen. Læringsmål i rolleforståelse (felles kompetansemoduler) er gjengitt i annet dokument. Det er forutsatt at læringsmålene i rolleforståelse i hovedsak oppnås gjennom klinisk praksis

I det kliniske arbeid legges det vekt på at LIS kan anvende den kliniske beslutningsprosessen på en lang rekke kliniske tilstander både i sykehus og i allmennpraksis samt at legen får erfaring med akutte tilstander, slik at legen ved endt tjeneste kan håndtere kliniske situasjoner der unnlattelse eller forsinkelse setter pasienten i alvorlig fare. Arenaen for oppnåelse av læringsmålene vil i all hovedsak være i klinisk praksis, enten i spesialisthelsetjenesten eller kommunehelsetjenesten.

Begrepet «Klinisk beslutningsprosess» i denne forskrift innebærer at LIS 1 skal:

- Kunne ta opp anamnese
- Kunne foreta klinisk undersøkelse inkl. ordinere supplerende undersøkelser
- Kunne vurdere tentative diagnoser, relevante differensialdiagnoser, diagnostisere og bruke diagnosekodeverk ICD.
- Kunne vurdere aktuelle behandlingsalternativer og drøfte disse med pasienten, starte primærbehandling der dette er indisert samt kunne følge opp pasientens tilstand og effekt av behandlingen.
- Kjenne til risiko og mulige komplikasjoner forbundet med utredning og behandling.

- I samråd med pasient og erfarne kollegaer kunne lage en utrednings-, behandlings- og oppfølgingsplan og journalføre disse som ledd i en mer avansert klinisk beslutningsprosess.

Kommentarer til den kliniske beslutningsprosessen:

Begrepet «å kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen» er i læringsmålene alltid knyttet opp mot tilstand/ diagnose, og handler ikke bare om å kunne eller beherske deler av metoden. Det forutsettes at LIS kan ta opp anamnese, foreta klinisk undersøkelse og ordinere supplerende undersøkelser. For å sikre forsvarlig pasientbehandling må LIS1 kunne utføre hele den kliniske beslutningsprosessen, men under supervisjon.

For den kliniske beslutningsprosessen vil innhenting av relevant og oppdatert teoretisk fagkunnskap for å kunne vurdere tentative diagnoser være viktig. Læringsarena for dette vil kunne være klinisk virksomhet, klinisk individuell veiledning/klinisk gruppeveiledning og gruppeundervisning.

Dette dokumentet gir oversikt over de kliniske læringsmålene for del 1, kommentarene til læringsmålene, samt anbefalte læringsaktiviteter og vurderingsmetoder. Utdanningens første 12 måneder er mye rettet mot akutte tilstander/ diagnoser og prosedyrer. Enkelte temaer tas opp igjen i kommunehelsetjenesten, mer rettet mot kroniske tilstander. Som i sykehus er håndtering av akutte tilstander en viktig del av utdanningen i kommunehelsetjenesten.

Læringsmålene i psykiatri er kun obligatoriske for LIS1 som arbeider på psykiatrisk avdeling.

KLINISKE LÆRINGSMÅL DEL 1 – SPESIALISTHELSETJENESTEN

Generelle læringsmål

LM-01	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen på pasientene i sengeavdelingen under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-02	Ha kunnskap om pasientforløp hos pasienter med akutt abdomen og ekstremitetsskader	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 1: Inkluderer også å kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen på eldre pasienter med vage og atypiske symptomer ved akutt sykdom. Inkluderer også å kunne ta stilling til pasientenes ernæringsmessige status og risiko for feilernæring. Læringsmålet vurderes endelig godkjent etter endt praksisperiode både i medisinsk og kirurgisk avdeling.

Læringsmål 2: Kunne følge hele pasientforløp ved utredning og behandling av pasienter med akutt abdomen, f.eks. steinsykdom, lokal og generell peritonitt, tarmobstruksjon, og kunne demonstrere kunnskap og forståelse omkring håndtering av pasienter med akutte buksmerter.

Under supervisjon kunne delta i alle ledd av behandlingen hos pasienter med over- og underekstremitetsskader, fra initial behandling til kontrollundersøkelse av pasienter med ekstremitetsskader. Ha kunnskap om forventede funn ved normale forløp og kunne gjenkjenne komplikasjoner.

Blødningstilstander

LM-03	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutte blødningstilstander (sjokk og presjokk) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	---

Læringsmål 3: LIS skal kunne undersøke og vurdere pasient med henblikk på blodtap, måle blodtrykk og vurdere grad av sjokk og inntørring samt behov for intravenøs væske LIS skal kjenne til de viktigste blødningskilder ved sjokk/blødningsanemi.

Brannskader

LM-04	Selvstendig kunne behandlingsprinsipper for å gi førstehjelp ved ukompliserte brannskader , og ha kjennskap til akuttbehandling og videre henvisning ved alvorlige brannskader	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis (akuttmottak/ø-hjelpspoliklinikk)	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	---

Cerebrale tilstander

LM-05	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutte hodeskader og/eller andre cerebrale tilstander (hjerneslag, epileptiske anfall/status epilepticus) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis (akuttmottak) Simulering/ferdighetstrening	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 5: Omfatter akutte hodeskader som commotio, basisfractur, subduralt hematoma, epiduralt hematoma. Omfatter også andre cerebrale tilstander som hjerneslag og epileptiske anfall, herunder status epilepticus. LIS 1 skal selvstendig kunne bedømme bevissthetsnivå og gjøre innledende diagnostikk hos pasienter med akutt svekket bevissthet eller motorikk.

Endokrinologi

LM-06	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutte tilstander ved endokrinologiske sykdommer (diabetes, hyper-/hypothyreose) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	---

Læringsmål 6: Omfatter kunnskap om og håndtering av pasienter med alvorlig hypo- og hyperglycemi, herunder kunne gi korrekt behandling ved hypoglycemi og insulinsjokk. I tillegg, ha kunnskap og ferdighet i å behandle pasienter med hypo/- hyperthyreose

Hjerte/lunge

LM-07	Selvstendig kunne vurdere indikasjonen for og starte livreddende behandling ved hjerte- og respirasjonssvikt, anafylaksi, sirkulatorisk kollaps, og livstruende forgiftninger	Anbefalt læringsaktivitet: Simulering/ferdighetstrening Veiledning Gruppeundervisning/-veiledning	Vurderingsmetode: Simulasjonstest Supervisørs/veileders vurdering
LM-08	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutte hjerte-/lungesykdommer (Hjerteinfarkt, Angina pectoris, Respirasjonssvikt, Astma, KOLS, Lungeemboli) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-09	Kjenne til diagnostikk og behandling av pasienter med pneumotoraks	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 7: LIS skal selvstendig kunne vurdere indikasjonen for og starte livreddende behandling ved hjerte- og respirasjonssvikt. LIS skal kunne registrere hjerteaktivitet og respirasjon, kunne demonstrere riktig utført hjertemassasje, assistert ventilering munn til munn og med bag (maske/ intubering) og defibrillering. LIS skal kunne gi livreddende primær medikamentell behandling ved hjerte- og respirasjonssvikt, sirkulatorisk kollaps og anafylaksi. Inkluderer innleggelse av i.v.-kanyle og oppstart av i.v. væskebehandling, bruk av hjertestarter samt oksygentilførsel samt selvstendig å kunne gjenkjenne tegn til hjerteinfarkt på EKG.

Infeksjonssykdommer

LM-10	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutte infeksjonssykdommer under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-11	Kunne vurdere hvilke vanlige infeksjoner som bør eller ikke bør behandles med antibiotika i henhold til Nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Veiledning Gruppeveiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 10: LIS skal kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen på blant annet luftveisinfeksjoner, herunder pneumoni, hudinfeksjoner, øvre og nedre urinveisinfeksjoner, mage-tarminfeksjoner, herunder kunne utrede akutte magesmerter med henblikk på tarminfeksjon eller gynekologiske infeksjoner

Karsykdommer

LM-12	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med perifer karsykdom under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 12: LIS skal kunne gjøre en selvstendig klinisk vurdering av pasienter med perifer karsykdom, herunder kunne utføre Dopplerundersøkelse og måle ankel-arm-indeks.

Mage/tarm

LM-13	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutt abdomen under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 13: Omfatter kunnskap og ferdigheter ved mistanke om eksempelvis appendicitt, ileus, salpingitt, ekstrauterint svangerskap og peritonitt.

Ortopedi

LM-14	Selvstendig kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med ekstremitetsskader (enkel bruddbehandling, sene-/muskelruptur, luksasjoner og forstuvninger)	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-15	Kunne prinsippene for hemostase og pakking av sår ved ekstremitetsskader og ytre blødninger	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-16	Kjenne til indikasjon for og prosedyre for kneleddpunksjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-17	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutt skade i nakke og rygg, herunder kunne utføre nevrologisk status med henblikk på rotaffeksjon i nakke og rygg under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 14: Omfatter kunnskap og ferdigheter ift pasienter med **ekstremitetsskader** (enkel bruddbehandling, sene-/muskelruptur, luksasjoner og forstuvninger).

LIS skal kunne:

- Vurdere skaden og iverksette nødvendig førstehjelp
- Vurdere behov for videre utredning og billeddiagnostikk og kunne rekvirere korrekt undersøkelse, ev. i samråd med erfaren lege
- Kunne diagnostisere vanlige skader ved hjelp av røntgenbilder, og tilkalle nødvendig hjelp for vurdering ved kompliserte skader eller usikre funn.
- Delta i endelig behandling og kunne prinsipper for behandling med gipslaske og sirkulær gips ved ukompliserte skader
- Delta ved kontrollundersøkelse av pasienter med ekstremitetsskader og ha kunnskap om forventede funn ved normale forløp, kunne gjenkjenne komplikasjoner og tilkalle nødvendig hjelp for håndtering av dette

Læringsmål 17: LIS skal kunne ta hånd om og kunne gi akuttbehandling ved nakke-ryggskade med mulig affeksjon av ryggmarg. Praktiske ferdigheter inkluderer riktig forflytting av pasient og bruk av støtteinordninger.

Psykisk helse

LM-18	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med psykisk lidelse med akutt behov for somatisk helsehjelp under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-19	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med psykiske lidelser i somatisk sykehus (depresjon, psykose, angst, forvirringstilstander, agitasjon og utagering, risiko for selvmord/-skade,	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Gruppeundervisning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
	intoksikasjoner og rus under supervisjon)	Veiledning Gruppeveiledning	

Smertetilstander

<i>LM-20</i>	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med akutte og uspesifikke smertetilstander under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Gruppeundervisning Veiledning Gruppeveiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
--------------	---	--	---

Traumer

LM-21	Ha kunnskap om behandlingsprinsipper for behandling av pasienter med traumer	Anbefalt læringsaktivitet: Deltagelse i traumeøvelse Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	---	---

Læringsmål 21: LIS skal kunne ABCDE prinsippene og kjenne til deres anvendelse under et traumemottak. Selvstendig kunne gjengi observasjoner og funn av betydning og kunne journalføre dette etter prinsippene for traumemottak. LIS skal ha kjennskap til vurderingen av skadeomfang, behov for operativ behandling og overflytting til traumesenter.

Generelle prosedyrer – Spesialisthelsetjenesten

LM-22	Attester/ skjema	Kjenne til gjeldende rutiner og selvstendig kunne fylle ut relevante skjemaer som brukes ifm behandling av pasienter. (Innmelding til relevante registre, skrive søknader/attester/sykmelding, dødsmelding)	Anbefalt læringsaktivitet: Gruppeundervisning Veiledning, Gruppeveiledning, Strukturert supervisjon E-læringskurs for utfylling av dødsmelding (Legeforeningen)	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Kursprøve
LM-23	Anestesi/ operasjon	Kjenne til vanlige rutiner og prosedyrer på operasjonsstuen, herunder kunne prosedyrer ved anestesi under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-24	Anestesi/ operasjon	Selvstendig kunne bruke lokanestesi i slimhinne og hud samt kunne gjøre enkel ledningsanestesi	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-25	Enkle kirurgiske prosedyrer	Selvstendig kunne fjerne overfladiske svulster i hud og underhud.	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-26	Enkle kirurgiske prosedyrer	Kjenne til prinsippene for behandling av overfladiske abscesser , og under supervisjon kunne utføre incisjon og drenasje av disse	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-27	Enkle kirurgiske prosedyrer	Selvstendig kunne utføre revisjon av enkle sår og suturering av hud.	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-28	Generell	Selvstendig kunne syne et lik	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis E-læringskurs for utfylling av dødsmelding (Legeforeningen)	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Kursprøve ved nettkurs

LM-29	Hjerte- /lunge	Selvstendig kunne gi avansert hjerte-/lungeredning (AHLR)	Anbefalt læringsaktivitet: Simulering/ferdighetstrening Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Simulasjonstest Supervisørs/veileders vurdering
LM-30	Hjerte- /lunge	Selvstendig kunne gi livreddende medikamentell behandling , ved hjerte-/respirasjonsstans, anafylaksi og sirkulatorisk kollaps	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Kurs i akuttmedisin Simulering/ferdighetstrening	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Kursprøve Simulasjonstest
LM-31	Hjerte- /lunge	Kunne prinsippene for nedleggelse av endotrakeal tube	Anbefalt læringsaktivitet: Observasjon under innledning av generell anestesi Demonstrasjon av endotrakeal intubering.	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-32	Hjerte- /lunge	Selvstendig kunne gi førstehjelp ved fremmedlegeme i luftveier	Anbefalt læringsaktivitet: Kurs i akuttmedisin	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-33	Mage-/tarm	Kunne utføre anoskopi og rectoskopi, og tolke enkle funn (hemoroider) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis (poliklinikk)	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-34	Mage-/tarm	Selvstendig kunne legge ned ventrikkelsonde basert på riktig indikasjon.	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Opplæring på sengepost eller operasjonsstue Simulering/ferdighetstrening	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Simulasjonstest
LM-35	Nyre-/ urinveier	Selvstendig kunne diagnostisere og behandle akutt urinretensjon , samt kjenne til indikasjonene for suprapubisk kateter	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Simulering/ferdighetstrening	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

LM-36	Prøvetaking	Selvstendig beherske blodprøvetaking fra vene og arterie samt kunne sette inn venekanyle	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-37	Prøvetaking	Selvstendig beherske prøvetaking for mikrobiologisk undersøkelse	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-38	Triagering	Ha kunnskap om og under supervisjon kunne delta i anvendelsen av triageringssystem	Anbefalt læringsaktivitet: Teoretisk undervisning Klinisk praksis Veiledning Gruppeveiledning	Vurderingsmetode: Teoretisk test Simulasjonstest Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 22:

LIS skal:

- Selvstendig kunne skrive og sende inn dødsmelding
- Selvstendig kunne melde til relevante registre og/eller kliniske databaser og innhente samtykke til dette, der det er påkrevet
- Selvstendig kunne skrive sykmeldinger
- Under supervisjon kunne skrive relevante rekvisisjoner, erklæringer og offentlige søknader/attester
- Under supervisjon kunne etterleve og følge opp tiltak etter smittevernlovgivningen
- Kunne vurdere om pasienten oppfyller kjørekortforskriftens helsekrav og kjenne til hvordan manglende oppfyllelse av helsekravene håndteres

Læringsmål 23: Anbefalt læringsaktivitet: Være til stede på operasjonsstuen under kirurgiske prosedyrer og oppfordres til aktiv assistanse. Det anbefales også tilstedeværelse under forberedelse, innledning av anestesi og avslutning i forbindelse med operasjon.

Læringsmål 29: LIS skal selvstendig kunne vurdere indikasjonen for og starte livreddende behandling ved hjertestans. Kunne registrere hjerteaktivitet og respirasjon, kunne demonstrere riktig utført hjertemassasje, assistert ventilering munn til munn og med bag (maske/ intubering) og defibrillering. LIS skal kunne gi livreddende primær medikamentell behandling ved hjertestans. Inkluderer innleggelse av i.v.-kanyle og oppstart av i.v. væskebehandling, bruk av hjertestarter samt oksygentilførsel samt selvstendig å kunne gjenkjenne tegn til hjerteinfarkt på EKG.

KLINISKE LÆRINGSMÅL DEL 1 – PSYKIATRI *

*Læringsmålene i psykiatri kun er obligatoriske for de LIS 1 som arbeider på psykiatrisk avdeling.

Generelle læringsmål

LM-39	Selvstendig kunne elementene i, kunne ta opp en psykiatrisk sykehistorie samt kunne gjøre en psykiatrisk undersøkelse	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Journalgjennomgang
LM-40	Kunne gjøre en grunnleggende psykiatrisk vurdering under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Journalgjennomgang
LM-41	Kunne utarbeide en behandlingsplan under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Gjennomgang av behandlingsplan
LM-42	Kjenne til og kunne bruke psykiatrisk diagnosekodeverk og enkelte psykiatriske graderingsskalaer under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis E-læringskurs Kurs/ gruppeundervisning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-43	Kjenne til de viktigste psykoterapiformene - kognitiv terapi, psykodynamisk terapi, gruppeterapi - og deres vesentligste anvendelsesområder	Anbefalt læringsaktivitet: Teoriundervisning Demonstrasjonsvideoer	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 39: Anbefalt læringsaktivitet: Teoretisk opplæring på arbeidsplassen for innføring i lokale rutiner. Gjennomføre innkomst-/åpningssamtale og dokumentere dette i journal. **Vurderingsform:** Gjennomlesing av journaler av psykiater/erfaren LIS og evt. psykologspesialist ved avdelingen. Tilbakemelding gis løpende gjennom arbeidet, men også i veiledningstimer hvor en kan fordype seg i enkelte aspekter. Bør først vurderes etter minst 10 journaler.

Læringsmål 40: Basert på psykiatrisk sykehistorie og undersøkelse gjennom innkomst-/åpningssamtale gjøres diagnostiske overveielser med tentativ(e) diagnose(r) og differensialdiagnostiske vurderinger, vurdering av selvmords- og voldsrisiko, samt vurdering av evt. akutte somatiske tilstander også inkludert rusrelaterte tilstander. Dette dokumenteres i journal. Gjennomgang av journaler av psykiater/erfaren LIS, evt psykologspesialist. Bør først vurderes etter minst 10 journaler.

Læringsmål 41: I samarbeid med pasienten, arbeidsplassens øvrige ansatte og helst pårørende, kunne utarbeide behandlingsplan som strekker seg over noe tid (fra en uke til et par uker), og faglig overordnet eller veileder gir tilbakemelding og innspill til planen. Behandlingsplanen drøftes i det løpende arbeidet med faglig overordnet, og veileder vurderer kvaliteten i samarbeid med faglig ansvarlig ved arbeidsplassen

Læringsmål 42: Anbefalt læringsaktivitet: Opplæring på arbeidsplassen etter lokale rutiner, enten individuell lesing, e-læringskurs eller kurs i gruppe/forelesning. Gjennom løpende arbeid, anvende diagnostiske kriterier i gjeldende versjon av diagnosekodeverket ICD, gradere symptomtrykk ved hjelp av verktøy som MADRS. Gjennom løpende arbeid, vinne kunnskap om at det finnes strukturerte diagnostiske verktøy.

Vurderingsmetode: Veileder vurderer gjennom daglig arbeid inkludert journalnotater og veiledningssamtaler. Utskrivningsdiagnoser drøftes med faglig overordnet.

Angst- og tvangslidelser

LM-44	Kunne grunnleggende diagnostikk og behandling av angst- /tvangslidelser under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	--

Læringsmål 44: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika, ha kjennskap til differensialdiagnostiske overveielser jfr. gjeldende versjon av ICD. LIS skal ha kjennskap til relevante behandlingsretningslinjer, ha kjennskap til relevant samtalebehandling og eksponeringsbehandling, herunder psykoedukasjon, støttesamtaler, kognitiv, gruppebehandling, kurs i angstmestring. LIS skal ha kjennskap til relevant biologisk (medikamentell) behandling av angstlidelser herunder kjenne til indikasjon, effekt, bivirkninger og andre ulemper ved biologisk behandling.

Kognitiv svikt

LM-45	Kunne grunnleggende diagnostikk og behandling av kognitiv svikt under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	--

Læringsmål 45: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika, ha kjennskap til differensialdiagnostiske overveielser jfr. gjeldende versjon av ICD. LIS skal ha kjennskap til relevante retningslinjer for utredning og behandling av kognitivt svikt.

Kriser og traumer

LM-46	Kunne grunnleggende diagnostikk og behandling av kriser og traumer under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	---

Læringsmål 46: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika, ha kjennskap til relevante intervensjoner ved kriser og psykiske traumer. LIS skal ha kjennskap til relevante retningslinjer for håndtering av kriser og psykiske traumer samt kjennskap til hvordan samtale med tolk foregår.

Medikamentell behandling

LM-47	Ha kunnskap om metabolske bivirkninger av antipsykotisk medisin og viktigheten av å forebygge dette, og anvende denne kunnskapen på konkrete pasienter under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis (minst 2 pasienter)	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Framlegg for veileder med tilbakemelding
-------	---	--	---

Læringsmål 47: LIS skal kjenne til hvilke undersøkelser som skal gjøres for å monitorere utvikling av metabolsk syndrom og hvilke forebyggingstiltak som er aktuelle.

Personlighetsforstyrrelser

LM-48	Kunne grunnleggende diagnostikk og behandling av personlighetsforstyrrelser under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 48: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika, ha kjennskap til differensialdiagnostiske overveielser jfr. gjeldende versjon av ICD. LIS skal ha kjennskap til relevante behandlingsretningslinjer og ha kjennskap til relevant samtalebehandling ved personlighetsforstyrrelser

Psykosser

LM-49	Kjenne til grunnleggende diagnostikk og behandling av psykosser	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 49: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika, ha kjennskap til differensialdiagnostiske overveielser jfr. gjeldende versjon av ICD. LIS skal ha kjennskap til relevante behandlingsretningslinjer for behandling av psykose og ha kjennskap til relevant medikamentell behandling ved psykose, herunder kjenne til indikasjon, effekt, bivirkninger og andre ulemper ved medikamentell behandling. LIS skal ha kjennskap til relevant samtalebehandling ved psykose, herunder psykoedukasjon, støttesamtaler, kognitiv behandling og familiebehandling.

Rus- og avhengighetslidelser

LM-50	Kunne grunnleggende diagnostikk og behandling av rus- og avhengighetslidelser under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 50: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika, ha kjennskap til differensialdiagnostiske overveielser jfr. gjeldende versjon av ICD. LIS skal ha kjennskap til relevante behandlingsretningslinjer for behandling av rus- og avhengighetslidelser og kjennskap til relevant samtalebehandling ved rus- og avhengighetslidelser - motiverende intervju.

Somatiske tilstander ved psykiske lidelser

LM-51	Kunnskap om de vanligste somatiske helseutfordringer hos pasienter med psykiske lidelser og rus- og avhengighetslidelser .	Anbefalt læringsaktivitet: Sette seg inn i litteratur/litteraturgjennomgang	Vurderingsmetode: Veileders vurdering
LM-52	Ha kunnskap om økt dødelighet og årsaker til dette hos pasienter med psykiske lidelser	Anbefalt læringsaktivitet: Sette seg inn i litteratur/litteraturgjennomgang	Vurderingsmetode: Veileders vurdering
LM-53	Kjenne til relevante livstilsintervensjoner (røykestopp, kosthold og fysisk aktivitet) tilpasset pasienter med psykiske lidelser	Anbefalt læringsaktivitet: Anvende i praksis i forhold til konkrete pasienter	Vurderingsmetode: Framlegg for veileder med tilbakemelding

Læringsmål 52: LIS skal ha kunnskap om metabolske bivirkninger av antipsykotisk medisin og viktigheten av å forebygge dette, og under veiledning kunne anvende denne kunnskapen på konkrete pasienter. LIS skal kjenne til hvilke undersøkelser som skal gjøres for å monitorere utvikling av metabolsk syndrom og aktuelle forebyggingstiltak. Bør anvende i praksis i forhold til minst 2 pasienter.

Stemningslidelser

LM-54	Kunne grunnleggende diagnostikk og behandling av stemningslidelser (bipolaritet og unipolare depresjoner) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 54: LIS skal under supervisjon kunne gjenkjenne kliniske karakteristika ved stemningslidelser. LIS skal ha kjennskap til differensialdiagnostiske overveielser jfr. gjeldende versjon av ICD, herunder differensialdiagnostiske overveielser i forhold til bipolare og unipolare depresjoner. LIS skal ha kjennskap til relevante behandlingsretningslinjer. LIS skal ha kjennskap til relevant samtalebehandling ved stemningslidelser, herunder psykoedukasjon, støttesamtaler, kognitiv terapi og kurs i depresjonsmestring. LIS skal ha kjennskap til relevant biologisk behandling, herunder medikamentell behandling og ECT samt kjenne til indikasjon, effekt, bivirkninger og andre ulemper ved biologisk behandling.

KLINISKE LÆRINGSMÅL DEL 1 – ALLMENNEMEDISIN

Akuttmedisin

LM-55	Være kvalifisert til å inngå i kommunens legevaktteneste og akuttmedisinske beredskap under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Lokal introduksjon Opplæringsvakt Fylkesmannens kurs Veiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering Vurdering ved kursansvarlig Kursprøve
-------	---	---	---

Barn

LM-56	Kunne vurdere utviklingsavvik hos barn under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid ved helsestasjon	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-57	Kunne avdekke tegn til vanskjøtsel, mishandling og seksuelt misbruk av barn under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid ved helsestasjon	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-58	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen på akutte og kroniske sykdommer hos barn under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-59	Kunne diagnostisere hjertebilyd hos barn under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid ved helsestasjon	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-60	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter/ barn med akutte infeksjonssykdommer (luftveisinfeksjoner, urinveisinfeksjoner og ørebetennelse) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-61	Kunne vurdere hvilke vanlige infeksjoner som bør eller ikke bør behandles med antibiotika i henhold til Nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk i primærhelsetjenesten under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 60: LIS skal kunne diagnostisere de vanlige barnesykdommene, luftveisinfeksjoner, urinveisinfeksjoner og ørebetennelse, og vise tilbakeholdenhet med bruk av antibiotika når virusinfeksjon er sannsynlig sykdomsårsak.

Cerebrale tilstander

LM-62	Kjenne til de ulike hodepinetypene , årsaker til disse og under supervisjon kunne foreta kliniske undersøkelser knyttet til problemstillingen	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	--

Endokrinologi

LM-63	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med endokrinologiske sykdommer (diabetes, hyper-/ hypothyreose) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 63: LIS skal under supervisjon kunne diagnostisere diabetes med blodprøver og glukosebelastning. LIS skal kunne gi kostholdsråd og starte opp medisinsk behandling av diabetes type 2, kunne følge opp og kontrollere alle former for diabetes samt kunne se etter og bidra til å forebygge komplikasjoner. LIS skal kjenne til symptomer og tegn på hypo- og hypertyreose, kunne diagnostisere og starte opp behandling og henvise spesialist ved behov.

Geriatric

LM-64	Ha kunnskap om og under supervisjon kunne behandle de vanligste aldersmedisinske og alderspsykiatriske tilstandene	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid i sykehjem Veiledning Tverrfaglig samarbeid	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders (sykehjemsleges) vurdering
LM-65	Kunne sikre trygg medikamentbruk hos eldre , herunder kunne anvende metode for tverrfaglig medikamentgjennomgang under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Arbeid i sykehjem Litteraturgjennomgang. Veiledning. Gjennomføring av tverrfaglig medikamentgjennomgang Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders (sykehjemsleges) vurdering

Gynekologi

<i>LM-66</i>	Kunne utføre gynekologisk undersøkelse , herunder kunne utføre screening med cervixcytologi under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
<i>LM-67</i>	Kunne gi veiledning til pasienter ift bruk av prevensjonsmiddel under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
<i>LM-68</i>	Kjenne til metode for å sette inn spiral/p-stav	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
<i>LM-69</i>	Kunne gi råd og veiledning til kvinner ifm gjennomføring av abortinngrep under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Hjerte/kar

LM-70	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med kronisk hjerte-/kar sykdommer (Høyt blodtrykk, atrieflimmer, hjertesvikt, klaffesykdom, ischemisk hjertesykdom) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 70: LIS skal under supervisjon kunne diagnostisere høyt blodtrykk og atrieflimmer og kunne utrede med henblikk på koronar hjertesykdom, hjertesvikt, klaffesykdom og hyperlipidemi. LIS skal under supervisjon kunne starte behandling og følge opp pasienter med hjerte-karsykdom, kunne utrede med henblikk på etiologi og alvorlighetsgrad med EKG, blodprøver (inkl lipider) og kunne diskutere livsstilsfaktorer av betydning med pasienten.

Hud

<i>LM-71</i>	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med kroniske hudsykdommer under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
--------------	--	--	---

Infeksjonssykdommer

LM-72	Kunne vurdere hvilke vanlige infeksjoner som bør eller ikke bør behandles med antibiotika i henhold til Nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	---

Læringsmål 72: Kunne diagnostisere og vurdere hvilke infeksjoner som bør/ikke bør behandles med antibiotika med spesiell vekt på nedenstående infeksjoner. Kunne bruke Nasjonale faglige retningslinjer for antibiotikabruk i primærhelsetjenesten:

- 1. Luftveisinfeksjoner:** LIS skal selvstendig og med rimelig sikkerhet kunne skille akutt bronkitt fra pneumoni og KOLS-forverring ved hjelp av kliniske funn og blodprøver. LIS skal kunne vurdere behov for sykehusinnleggelse ved KOLS-forverring og pneumoni samt kunne vurdere indikasjon for henvisning til røntgen/CT thorax. LIS skal selvstendig kunne ta stilling til behov for antibiotikabehandling ved sinusitt, tonsillitt og otitis media.
- 2. Urinveisinfeksjoner:** LIS skal kunne diagnostisere urinveisinfeksjoner, skille mellom øvre og nedre UVI og mellom ukomplisert og komplisert UVI.
- 3. Abdominale og gynekologiske infeksjoner:** Under supervisjon kunne utrede akutte magesmerter med henblikk på tarminfeksjon samt kunne diagnostisere gynekologiske infeksjoner og velge rett behandling.
- 4. Hudinfeksjoner og kjønnssykdommer:** LIS skal selvstendig kunne diagnostisere hudinfeksjoner og ta prøve til bakteriologisk undersøkelse. Selvstendig kunne behandle mild sykdom uten antibiotika. LIS skal kjenne til diagnostikk (prøvetaking) med henblikk på de vanlige seksuelt overførbare infeksjoner. LIS skal kjenne til retningslinjer/lovverk for antibiotikabehandling og smitteoppsporing ved kjønnssykdommer.

Kreftsykdom

LM-73	Kunne undersøke hudtumores med tanke på kreft under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-74	Kunne igangsette tidlig diagnostikk av mistenkt kreftsykdom , henvise til « pakkeforløp for kreft », samt kunne følge opp pasienter med kreftsykdom under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 74: LIS skal kunne møte pasienter som mistenker fortsatt kreftsykdom med relevante undersøkelser. LIS skal kunne delta i oppfølging, kontroll og medikamentell behandling av kreftsykdom i samarbeid med sykehus. LIS skal kjenne til og kunne følge opp palliativ behandling.

Lungesykdommer

LM-75	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med kronisk lungesykdom (astma, Kols) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 75: LIS skal under supervisjon kunne diagnostisere astma og KOLS ved hjelp av sykehistorie, klinisk lungeundersøkelse og spirometri, kunne bedømme alvorlighetsgrad og kunne initiere røykeslutt. LIS skal under supervisjon kunne optimalisere medisinsk behandling, kunne instruere pasienter i inhalasjonsbehandling og egenbehandling samt kunne bedømme når det bør henvises til røntgen av thorax.

Mage-/tarmsykdommer

LM-76	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med kroniske mage-/tarmsykdommer (inflammatoriske tarmlidelser og leversvikt) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 76: Omfatter også akutte mage- tarmsykdommer og differensialdiagnostiske overveielser i forbindelse med akutt abdomen

Muskel/skjelettlidelser

LM-77	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med osteoporose og degenerative leddlidelser (artrose i hofter og knær) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-78	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med muskel-/skjelettlidelser under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 77: LIS skal under supervisjon kunne mistenke, utrede og behandle osteoporose. LIS skal kjenne risikofaktorer og forebyggende tiltak.

LIS skal kunne diagnostisere artrose i hofter og knær, kjenne til nytten av trening og fysikalsk behandling og indikasjoner for operativ behandling.

Læringsmål 78: LIS skal under supervisjon kunne utføre ryggundersøkelse og nevrologisk status med henblikk på rotaffeksjon i lumbal- og halsryggrad og kunne vurdere behov for bildediagnostikk. LIS skal under supervisjon kunne undersøke og håndtere tendinitter og andre smertetilstander i nakke, skuldre, albuer, knær og ankler. LIS skal kunne starte antiinflammatorisk behandling og ha kjennskap til injeksjonsbehandling ved vanlige tendinitter og bursitter. Kjenne til nytte og begrensninger ved fysikalsk behandling og kunne vurdere behov for sykmelding. LIS skal kunne håndtere langvarige myalgier, og kunne skille disse fra revmatiske tilstander.

Nakke og rygg

LM-79	Kunne foreta nevrologisk undersøkelse , og under supervisjon vurdere behov for henvisning til utredning ved mistanke om nevrologiske sykdommer	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	---	--	---

Nyre/urinveier

LM-80	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med sykdom i urinveiene inkl. nyresvikt under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Psykisk helse

LM-81	Kjenne til den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med de vanligste alderspsykiatriske tilstandene	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid ved sykehjem	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders (sykehjemsleges) vurdering,
LM-82	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen for pasienter med psykiske lidelser i allmennpraksis (depresjon, angst-/tvangslidelser, psykoser, søvnproblemer, rusavhengighet, vurdere selvmordsfare) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Deltagelse i ansvarsgruppemøter/ tverrfaglige møter Gruppeveiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-83	Kjenne til faren for avhengighet ved bruk av rusmidler, A- og B-preparater	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-84	Kjenne til prinsippene for utredning, behandling og omsorg ved kognitiv svikt	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Deltagelse i tverrfaglige møter Gruppeveiledning Veiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-85	Kunne følge opp pasienter med psykiske lidelser og igangsette terapeutiske tiltak der det er hensiktsmessig – under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-86	Selvstendig kunne gi støttesamtaler til pasienter i krise	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 82: LIS skal under supervisjon kunne diagnostisere angst og depresjon og kunne starte opp samtalerterapi i form av støttesamtaler. LIS skal kunne vurdere alvorlighetsgrad av depresjoner og selvmordsfare, også ved hjelp av relevante spørreskjema og kunne starte medisinsk behandling der det er indisert.

LIS skal selvstendig kunne vurdere søvnproblemer, herunder alvorlighetsgrad og komorbiditet med depresjon, kunne gi enkle råd og forsvarlig medisinsk behandling. LIS skal under supervisjon kunne vurdere pasienter med tanke på psykose, eventuelt kunne starte og følge opp medikamentell behandling. LIS skal kunne samarbeide med pasient for å fremme frivillighet i behandlingen.

Læringsmål 83: LIS skal kjenne til faren for avhengighet ved bruk av rusmidler, A- og B-preparater, og under supervisjon kunne skrive ut avhengighetsskapende medisiner med forsiktighet.

Samfunnsmedisin

LM-87	Kjenne til hvordan kommunens samfunnsmedisinske arbeid organiseres og utføres	Anbefalt læringsaktivitet: Lokal introduksjon Møte med kommuneoverlege Læring i praksis/Modellæring	Vurderingsmetode: Veiledervurdering Vurdering ved kommuneoverlege
-------	---	---	--

Læringsmål 87: LIS skal ha kjennskap til hvordan kommunens samfunnsmedisinske arbeid organiseres og utføres, herunder ha kjennskap til sammenhengen mellom levevilkår og helse samt hvordan kommunene arbeider forebyggende og helsefremmende på tvers av sektorene for å bedre befolkningens helse.

Svangerskap

LM-88	Kunne gjennomføre svangerskapskontroll, gi helseråd til gravide og bidra til å forebygge kompliserte fødsler under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-89	Kunnskap om håndtering av uventet oppstart av fødsel utenfor sykehus	Anbefalt læringsaktivitet: Kurs i akuttmedisin	Vurderingsmetode: Vurdering av kursansvarlig Kursprøve

Læringsmål 88: LIS skal under supervisjon kunne gjennomføre svangerskapskontroll og gi helseråd til gravide i henhold til nasjonale faglige retningslinjer, herunder kunne bestemme fosterets leie og hjerterytme, vekst av uterus, kontrollere med henblikk på preeklampsi, svangerskapsdiabetes og urinveisinfeksjon/asymptomatisk bakteriuri.

Sykehjemsmedisin

LM-90	Kjenne til institusjonens plass i utredning, behandling og rehabilitering av aktuelle pasientgrupper, og kjenne sykehjemslegens rolle i ledelse, fagutvikling og medisinsk behandling	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid i sykehjem	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders (sykehjemsleges) vurdering
LM- 91	Ha kunnskap om og under supervisjon kunne gi lindrende behandling i livets siste fase	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis Arbeid i sykehjem	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders (sykehjemsleges) vurdering

Læringsmål 90: LIS skal delta i tverrfaglig arbeid om behandlingsavklaring, tverrfaglig kartlegging og behandling av enkeltpasient med ADL-problemer og/eller sviktende kognitiv funksjon

Læringsmål 91: Lindrende behandling i livets siste fase med inkludering av pasient, pårørende og annet helsepersonell i beslutningsprosessen.

Utmattelsessymptomer

LM-92	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen på pasienter med utmattelsessymptomer under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 92: LIS skal under supervisjon kunne igangsette og utrede på mistanke om kronisk utmattelsessyndrom i henhold til gjeldende retningslinjer. LIS skal kunne gjøre somatisk utredning og kartlegging av årsaker til utmattelsessymptomer, herunder kunne gjøre differensialdiagnostiske overveielser i forhold til somatiske og psykiatriske årsaker til utmattelse.

Øre-Nese-Hals

LM-93	Kunne anvende den kliniske beslutningsprosessen på pasienter med akutt og kronisk mellomørebetennelse under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-94	Kunne behandlingsprinsipper for å utføre fremre tamponade ved neseblødning	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering

Læringsmål 93: LIS skal kunne diagnostisere akutt og kronisk mellomørebetennelse, herunder kunne vurdere om det foreligger nedsatt hørsel og skille mellom nevrogen og ledningsbasert hørselstap.

Øye

LM-95	Kunne vurdere, diagnostisere og behandle akutt øyesykdom (rødt øye, fremmedlegeme og erosjoner) under supervisjon	Anbefalt læringsaktivitet: Klinisk praksis	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
-------	--	--	---

Læringsmål 95: LIS skal kunne vurdere og diagnostisere et akutt rødt øye, herunder bestemme synsstyrke, påvise fremmedlegeme og erosjoner. LIS skal kunne gi enkel behandling som fjerning av løstsittende fremmedlegeme og kunne behandle med relevante øyedråper.

Generelle læringsmål for legevakt

LM-96	Kjenne til legevaktdistriktets prosedyrer ved katastrofer og større ulykker og selv kunne varsle i henhold til prosedyrene	Anbefalt læringsaktivitet: Lokal introduksjon, evt. øvelse Opplæringsvakt Veiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-97	Kjenne til lokale akuttmedisinske prosedyrer og kunne bruke tilgjengelig akuttmedisinsk utstyr i kommunehelsetjenesten	Anbefalt læringsaktivitet: Lokal introduksjon Opplæringsvakt Veiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-98	Kjenne til samarbeidsforhold og ressurser i den akuttmedisinske kjeden i aktuelt legevaktdistrikt og fylke	Anbefalt læringsaktivitet: Lokal introduksjon Opplæringsvakt Veiledning	Vurderingsmetode: Supervisørs/veileders vurdering
LM-99	Kunne samarbeide tverrprofesjonelt i akuttmedisinske team i kommunen, herunder kunne samhandle med øvrige ledd i den akuttmedisinske kjeden og andre nødetater	Anbefalt læringsaktivitet: Kurs i akuttmedisin	Vurderingsmetode: Vurdering av kursansvarlig.
			Kursprøve
LM-100	Kunne basale akuttmedisinske praktiske ferdigheter og prosedyrer og kjenne til når disse skal brukes	Anbefalt læringsaktivitet: Kurs i akuttmedisin	Vurderingsmetode: Vurdering av kursansvarlig. Kursprøve
LM-101	Kunne identifisere pasienter med akutte livstruende tilstander og kunne avdekke svikt i vitale funksjoner gjennom anvendelse av ABCDE prinsippet	Anbefalt læringsaktivitet: Kurs i akuttmedisin	Vurderingsmetode: Vurdering av kursansvarlig. Kursprøve